

kovácsolt s faragványokkal takart vasrugót tartja a kocsiházat. Itt már a küllő felett ott találjuk a díszkocsik újabbkori fejlődéséhez tartozó kocsibakot és a lakájállványt. A kerekek itt egészen egyszerűek, ellentétben a gazdag díszítésű spanyol-francia mintapéldánnyal. A fülke az ajtókkal együtt itt is nyolcablakos. Az összes faragott részek meleg narancs-sárga aranyozással vannak bevonva. Az ajtó vernis-Martin-lakkalapon vörösszínű átfont stilizált növényi ornamentumot mutat. Kívül az összes felső befejező díszítmények, amelyek a királyi díszhintónál keményfából vannak faragva, itten aranyozott bronzból készültek. Belseje vörös, arany applikációval.

E kocsit rendszerint főhercegek és főhercegnők használják. A millenniumi ünnepek alkalmával ebben a kocsiban vitték a koronát Budáról Pestre az országházba. A mostani koronázásnál udvarhölgyek ültek benne.

Első Napoleon koronázási díszhintója. Ez is történelmi ereklye, melynek érdekességét csak fokozza, hogy Párisban s eredetileg I. Napoleon számára készült, melyet koronáztatása alkalmával használt. Az 1815-iki bécsi

kongresszus határozata folytán került Bécsbe. A kocsi alsó váza nagyon szépen tagolt s empir ornamentikával díszített. A kocsi házának kupolája koronaszerűleg idomított. Alsó része meleg aranylakkal bevont, míg a felső ablakozott részen fekete alapon arany díszítményt látunk. A kevés, de finoman faragott részek szintén aranyozva vannak. A fülke belseje régi arany applikációval díszített fekete bársonnyal van bevonva.

E fényes és művészi kivitelű királyi díszhintókat látva, csak azt sajnálhatjuk, hogy a századok pusztító viharában nemű magyar iparművészeti emlékeink elveszték s nem emelheték koronázási menetünk pompáját. Pedig ha megmaradtak volna, bizonyára emelték volna, mert történelmi adataink egész sora bizonyítja, hogy már a messze középkorban a kocsigyártás mily magas fokon állott hazánkban. Így Nagy Lajos király útja alkalmával ennek Magyarországon készült díszhintóit egész Olaszország bámulattal és csodálattal nézte, úgy hogy még közmondás is maradt fenn róla. Ennek a történelmi ténynek emlékezte is egy sugár legyen a sok ragyogás között.

A KORONÁZÁS EGYHÁZI MŰTÁRGYAI

koronázás egyházi részének ünnepi fényét nagyban emelték azok az egyházművészeti szempontból is kiváló ereklyék, melyek az esztergomi székesegyház kincstárából kerültek elő a történelmi alkalomra. E tárgyak egynek kivételével mind a régi magyar ötvös- és textilművészet anyagi szépségének és formákban való gazdagságának hirdetői, ennél fogva érdekesnek tartjuk, hogy ne csupán képen mutassuk be őket, hanem archeológiai és művészettörténelmi leírásukat is adjuk. Erre a célra felhasználtuk a már meglevő forrásokat és részint azokból közöljük ez ereklyék leírását — némi módosítással —, részint pedig újabb kutatók róluk szóló jellemzését adjuk az alábbiakban:

1) XV. SZÁZADI GÓTSTÍLUSÚ KEHELY A KORONÁZÁSI FŐTEMLOM KINCSTÁRÁBÓL.

Magyarországon az ötvösművészet az egyház szolgálatában nagyszámú és kiváló művészi értékű kelyhet produkált. A XV. században jegecedett ki végleg az egyházi szertartás eme fontos tárgyának alakja, de azért mégis

elég változatos formával találkozunk és a díszítésnek is többféle módja szerepel rajtuk.

A talp e korban mindig hatkarélyos, a láb és a szár hatszögű és a kettős lapos öv kapcsolja egybe. A XV. század második felében lép fel — mint kedvelt díszítés — (eleinte sodronyzománccal váltakozva) a g y ö n g y ö s f i l i g r á n, mely később a kehely egész felületét elborítja.

Ebbe a csoportba tartozik a koronázási főtemplom kincstárának itt képen bemutatott, szép arányú, a koronázási szertartáson az áldozásnál szerepelt aranyozott ezüst kelyhe. Lába magas, rugalmas, kihajló talpperemen áll. Az áttört talpsávot hullámos és csigás indák díszítik. A hatszögös láb karélyos szélű, mezőit sodrony szegi be, az érintkezési pontokat egy-egy hajlott levél fűdi. A láb felületét kettős körökbe foglalt ú. n. gyöngyös filigrán-díszítés tölti ki. A hatszögű szár oldalaira egyes betűk vannak bevéve. Az almaidomú gomb (nodus) öntött díszítése gerezdesen osztott, áttört lombozat, felületén a rotullusokat hat virágkehelyből kiemelkedő eperszem alkotja.

Tudjuk, hogy a XV. századi kelyheken az öblös csésze csak nagyritkán ül közvetlenül a száron, hanem a csésze alakjához simuló

ú. n. *kosárban* van elhelyezve. Tiszta gótstílusú kelyhiútkön a sodronnyal szegett kosár felületét hat körös sodrony hat részre osztja, benne a talpéval egyező, gyöngyös filigrándísz ismétlődik, a falálkozási pontokat egy-egy hajlott levél hangsúlyozza, a közben fennmaradt háromszöges mezőket — a csegejeket — hármassal levelek közé foglalt eperszem tölti ki.

Szokatlan e kelyhen az, hogy a kosár felett emelkedő liliomos vagy levélsoros pártázat hiányzik. A csésze (v. cuppa) kiemelkedő része sima felületű.

Úgy finom díszítésében, valamint helyes arányú tagozásában megnyilvánul az a kialakult gyakorlat és helyes művészi érzék, mely a XV. századvégi magyar ötvöseink munkáin annyira jellemző és amely készség abban a korban iparművészetünk e jeles ágának világhírt és dicsőséget szerzett.

Csányi Károly.

2) A PÁSZTORBOT.

E pásztorbot megfestesíti a művészi ipar egészséges fejlődésének alapfeltételét: régi alapon újat teremteni. Rauscher Lajos műegyetemi tanár, kitől e tárgy tervrajza származik, úttörő munkát végzett, midőn megmutatta, hogy valamely mintaszerű kompozícióhoz tehetségen kívül magas művészi műveltség is kell, mely műveltség fundamentumát az elmúlt korszakok alkotásainak alapos ismeretében bírja, amint azokat emlékekben, gyűjteményekben s szakmunkákban látjuk és hogy a szellemi munka nem a többé-kevésbé sikerült másolásban áll, hanem az eszmének új feldolgozás adja meg a valódi becset. Ránk egyébiránt e pásztorbot azért hatott kellemesen, mert rajta a régi magyar dekoratív elemeket, a filigránt s a sodronnyománcot találtuk sikerült kombinációban, eredeti rendeltetésüknek megfelelően új alakban felhasználva, amit így tudunkkal senki sem kísérelt meg, vagy legalább soha jól meg nem oldott.

Első pillanatra e munka a XII.—XIII. századból való, vajt zománccal díszített pásztorbotok, kivált a Franciaországból származóknak emlékéit eleveníti fel. A kicsiny méretű görbület, sárkányfejű végével, a filigrán s a szigorú rajzú ékítmény visszhangjai az említett korszakoknak. Más részletei viszont: a botot övező gyűrűk, a négy nagy levél, mely görbületét a nodus felett körülveszi, a nodus maga, valamint a sodronnyománcos cífraságok, hazánk művészetének legfényesebb lapjára, a XV. századra utalnak. Nehogy azonban ellenmondásnak lássék, mikor azt mondjuk, hogy Rauscher újat hozott létre s mégis régi emlékek hasonlatosságára hivatkozunk,

megjegyezzük, hogy a művészet kifejezései, melyeket az a feldolgozott anyagban ölt, bizonyos változatlan törvények szerint alakulnak, ha helyesek. Nem minden korszakban volt erre a művészetnek egyenlő érzéke, a tervező művész tehát oda fordul, ahol a művészet az anyag követelményeivel a legmegfelelőbb egészet tudta létrehozni, vonatkozzék ez az alakra vagy a díszítésre; úgy hogy amidőn valamely már létező formára támaszkodik, tulajdonképp az örök igazságnak hódol.

A pásztorbot legdíszesebb része a görbület, a nodus s a szárnak az a része, mely közvetlenül a nodus alatt van. Ez, mint központja a kompozíciónak, melyben egyrészt a görbület, másrészt a szár egymással találkozik, lapított gomb formájára készült. Felül, valamint alul sodronnyománcos lemezke van, élén hat, kerek, homorú medaillon s ezek között egy-egy négylevelű, zománcos gyöngybibéjű virág. A medaillonokban pedig sima, tagolt keretben szt. Erzsébet, szt. Imre, szt. István, szt. Margit domborművű mellszobrocskái s végül az utolsóban a főváros s a primás zománcos címerei foglalnak helyet. A szenteket id. Mátray Lajos tanár mintázta sikerrel; a görbület külső éléből kilenc, fokozatosan kisebbedő, bekunkorodott végű levél hajlik vissza. A görbület vége sárkányfejben végződik. Szájában e szörny vízszintes tengelyre erősített, áttört, csipkés szegélyű mandorlát tart, melyben sodronnyománcos keretben, gyémántok között az egyik oldalon Szűz Máriát Jézussal, a másikon Szent István királyt aranyból trébelve pillantjuk meg. E gyűrűből hajt ki ezenfelül a föbbágú, tömör fémből való zománcos inda, mely a görbület s a szár között lévő üres tért tölti ki.

A nodus alatt zománcos, filigrános, drágaköves hüvely borul a szárra. Alapja sötét, áttetsző kék zománc, melyben aranyos, kecses rajzú sodronnyomotívumok smaragdokat s rubintokat kísérek, megtörve a sötét alap egyformaságát s ragyogásukkal a drágakövek csillogását emelve. Nem dicsérhetjük eléggé az e szalagok összeállításában nyilatkozó finom ízlést s a feldolgozandó anyagnak alapos ismeretét. Nem is késünk kimondani, hogy a pásztorbot díszítésének e részét becsüljük legtöbbre.

Az imént leírt rész alatt találjuk a következő felírást: „Simor János bibornok-érsek Magyarország hercegprimásának, ötven éves áldozásága ünnepére. Budapest főváros róm. kath. polgárai 1886 október 28.”

A betűk különféle színű vajt zománccal vannak kitöltve. A pásztorbot szára, melyet hét gyűrű szakít meg, sima. Legvégét az ú. n. tüskét négy sárkány képezi. A pásztorbot

munkájára áttérve, elismeréssel nyilatkozhatunk Link Fülöp budapesti ötvösmesterről is, aki odaadással, szorgalommal s szakértelemmel valósította meg Rauscher eszméjét. A pázstorbot ezüstből való, mindenestül aranyozva.

(Művészi Ipar 1887.)

Radisics Jenő †

3) APOSTOLI KERESZT.

Első apostoli királyunk életírójától, Hartvich püspöktől tudjuk, hogy II. Sylvester pápa sz. Istvánnak Astric által „cruce ante regem ferendam uel in signum apostolatus“ küldött. Eszerint bizonyos, hogy Magyarország első egyházának kincsei között volt egy kereszt, mely a szent király utódai előtt, mint kikre ennek joga is átszármazott, a koronázáskor és más alkalmakkal is hordatott. Azonban a megőrzött kincstári leltárak csak nagyon későn emlékeznek róla.

A szóbanforgó szentmeneti kereszt legelőször 1553-ban jelezteket röviden: „Cruce argentea longa in frustis divisa quae Archiepiscopo praeferri solet.“ Batthyány bíbornok idejétől kezdve, ki egy más keresztet készíttetett az érsekek számára, csak a királyok előtt hordozták.

Anyaga ezüst, kék zománcú homlokzatának mélyedő lapjai közepén a felfeszített Megváltó képe látható, a kereszt négy ágát Mária és János, Krisztus lábainál pedig Magdolna alakjai díszítik, egészen felül a pelikán jelképezi az Istenember áldozatát. Ez alakok finoman vésett, öntött domborművek. A kereszt felirata későbbi korból származik. Sokkal művészebb a hátfél. A kereszt átmetszetének középrózsájában van az isteni szeretet anyja, a négy ágban pedig a négy evangélistának félalakjai sajátos jelvényekkel, mindannyian niello.

E mű a „haute-renaissance“ korból való, igen díszes munka. Az olasz mesternek rajza azon mély, gyengéd érzést és mély kedélyű bájt leheli, melyet a Rafael előtti flórenci festőknél csodálunk. A díszítményminták is pompásak.

Gombját és nyelét Simor hercegprímás költségén javították ki.

4) SZELEPCHÉNYI BÉKEFESZÜLETE.

E gazdag és stílus tekintetében figyelemre-méltó munka reneszanszkori német mesterre mutat. A kereszt fővében Szelepchényi György prímás címere festett zománcban látható: zöld alapon vörös mezőben koronás, ágas-

kodó oroszlán, első jobb lábával arany napot, a bal lábával arany csillagot tartva, körirattal: Georg. Szelepchéni Archiep. Strigoniensis. Ao. 1667. Ezen békefeszületet nemes formai tökélye, festett, részben áttetsző, zománcnak élénk világossága, köveinek pompás foglalatja és csiszolása, valamint minden legkisebb részleteiben tökéletes és szorgalmas kivitele tüntetik ki kiválólag.

5) AMBRUS FŐHERCEG PRÍMÁS KEHELYTÁLCÁJA.

E tárgy eredetéről 1818. évben készült az első leírás. Származására nézve semmi kétely sem támadhat. Károly Ambrus főherceg tulajdona volt ez a rajta levő kehellyel egyetemben. A tálca barokk ízlésben készült és ezen alakokat tartja díszítésül: Ecce homo és a Pieta, valamint az ostorozás, keresztút, feszítés, keresztlevétel és feltámadás jelenségeinek alakgazdag képleteit. A megváltás munkája e képeinek szélein van a négy evangélista alakja.

Dr. Dankó József.

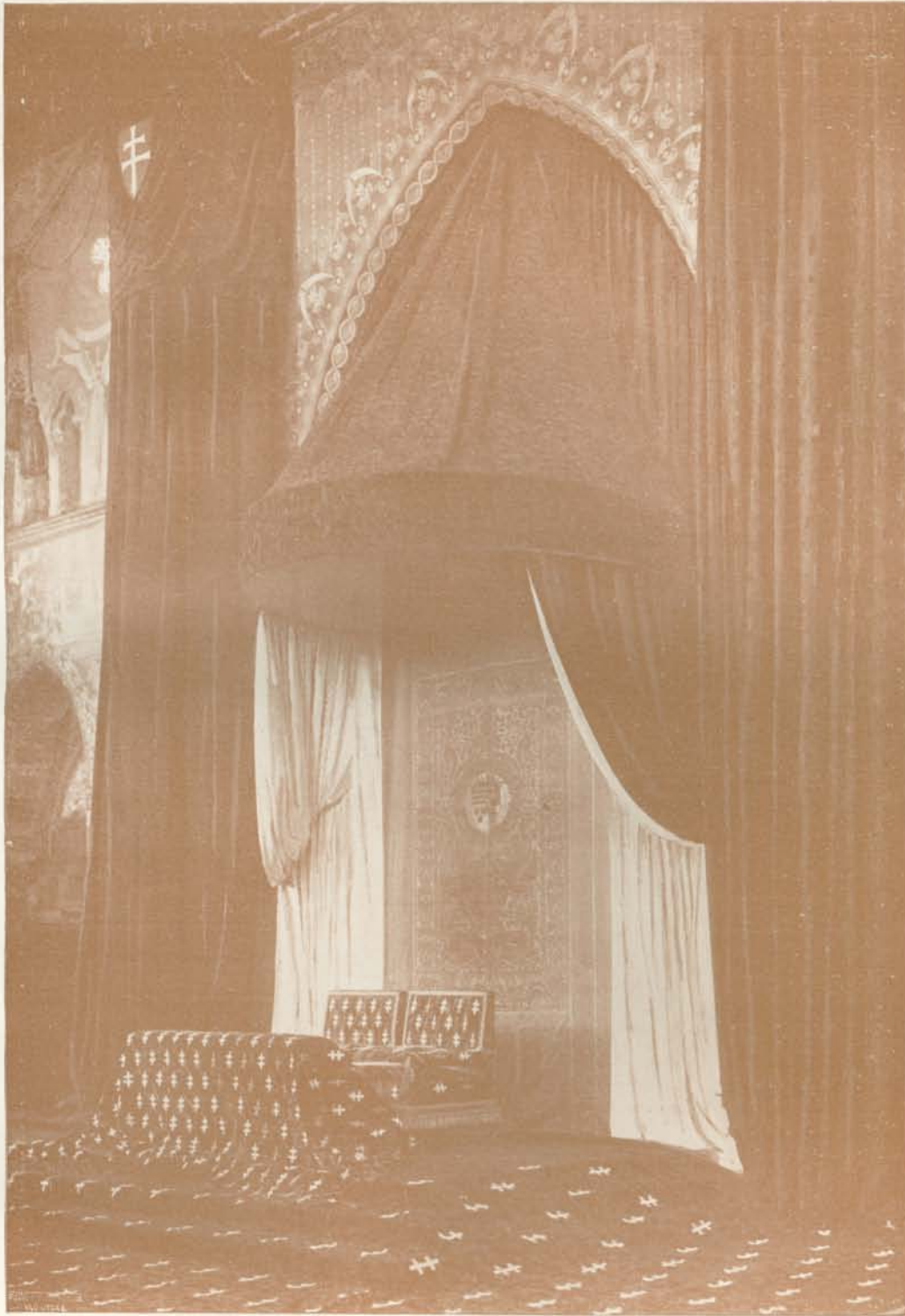
(Az esztergomi főegyház kincstára 1880.)

6) A HERCEGPRÍMÁS KORONÁZÁSI MISERUHÁJA.

XVII. századbeli gyöngyfüzőinknek ezt a remekét mintegy száz év előtt új sárga selyemszövetre varrták át, maga a hímzés azonban sértetlen és jókarban maradt ránk. Két szélső sávja a magyar barokornamentika érdekes példája. Gránátalma keresztmetszetére emlékeztető motívumból kiinduló indák fölött stilizált tulipán, rózsák és legfelül szegfű látható; e motívumok közeit szimmetrikus elrendezésben indák, két-két gránátalma s már középkori sodronyos zománcainkon felmerülő császártulipánszerű virág tölti ki. A hímzés motívumainak sűrű elrendezése XVII—XVIII. századbeli nyeregcafragiaink, arany- és ezüsthímzéseire emlékeztet. A középső sáv ornamentumai a nyugati hímzésekhez állanak közelebb. Itt stilizált s drágakövet magukban foglaló rózsák váltakoznak egymással s a sávkitöltő ékítmény fönn stilizált lilomban, lenn tulipánban végződik. Kétségtelen, hogy ez az esztergomi miseruhahímzés magyar munka. Gyöngyfüzőinknek, mint ezt a kassai levéltár adatai bizonyítják, a XVII. században virágzó céheik voltak. Maga a technika, amint ez egy pécsi apácakolostorral kapcsolatos adatból nyilvánvaló (L. Gyárfás: Bathyanium 2. füzet), nálunk már a középkorban virágzott.

D. K.

16

16. A királyi pár trónusa a budai koronázási főtemplomi szentélyében. A trónus mögött látható Mátyás király trónkártyja. A díszítést tervezte Lechner Jenő dr. — Kallós Oszkár fényképe nyomán.

Magyar Iparművészet.

16. Thron des Königspaares im Sanktuarium der Krönungskirche in Budapest, mit dem Wandteppich des König Mathias Corvinus. Entwurf vom Architekten Dr. Eugen Lechner.

25

5

17

26

17. A budai koronázási főtemplom ünneplő dísz főhajója.
A díszítést tervezte dr. Lechner Jenő.

17. Das feierlich geschmückte Hauptschiff der Krönungs-
kirche in Budapest. Entwurf der Ausschmückung der
Kirche vom Arch. Dr. E. Lechner.

18

18. A budai koronázási főtemplom belseji díszű főoltára. A díszítést tervezte dr. Lechner Jenő.

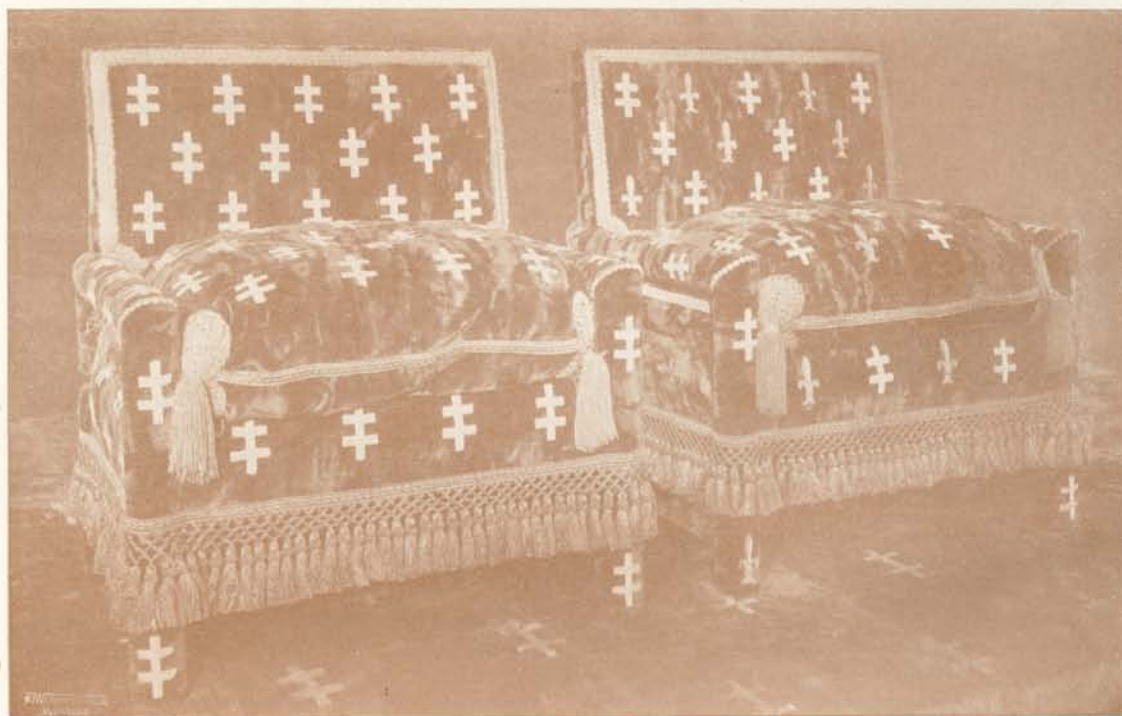
18. Das feierlich geschmückte Hauptaltar der Krönungskirche in Budapest. Entwurf der Ausschmückung vom Arch. Dr. E. Lechner.

27

5*

19

20

28

19. IV. Károly királynak felajánlott nemzeti ajándékot magában foglaló láda. Tervezte Bánffy Miklós gróf, az angyalokat mintázta Teles Edé. Készült Bachruch A. ezüstáru-gyárában, Erdélyi fényképe nyomán. — 20. A koronázási főtemplom trónszékkel, Tervezte Lechner Jenő dr. Készítette Kröszl János.

19. Kassette, enthält das dem königl. Paar dargebrachte Geschenk der ungarischen Nation (50.000 Goldstücke). Entwurf v. Grafen N. Bánffy, Modelle des figürlichen Teils v. E. Teles. Ausgeführt in der Silberwarenfabrik A. Bachruch. — 20. Die Thronstühle der Krönungskirche in Budapest. Entwurf von Dr. E. Lechner. Ausführung von J. Kröszl.

A KORONÁZÁS IPARMŰVÉSZE

Írta NÁDAI PÁL

koronázás volt az első olyan ünnepi alkalom, melyen a mai magyar iparművészet történeti-dekoratív feladat megoldására vállalkozhatott. A király eskütétele, felkenése, kardvágása, ebédje a történeti-mitikus színek izzásával van körülölelve, ezer év bíborát őrzi és természetesen, hogy nem hiányozhatik e keretből a tradicionalizmus. Viszont a fiatal uralkodópárral megújuló történelmi ritmus a mának hangját is követeli: mi szépet, gazdagot tud a mai magyarság fiatal királya lábaihoz, királynéja vállaira rakni. Itt kapcsolódik bele a mai formák és érzések szerint dolgozó iparművész hivatása a nagy történelmi színjátékba. Ebből az elröppent tündéri látványosságból minden ami megmarad, ereklyévé válik és a mai magyar iparművészeknek — ama keveseknek, akik egyáltalában szóhoz juthattak — érezniük kellett, hogy valaha e munkákból fogják megállapítani, milyen volt a mi díszítőstílusunk a király trónraléptének szakában. Hogy jogosan-e vagy sem, afelett lehet vitatkozni. De bizonyos, hogy mi mindannyian ilyesformát érzünk, valahányszor egy-egy külföldi múzeumban üveges szekrény előtt koronázási ajándékokkal kerülünk szembe. Nem a történelmi fenség főkélye szól hozzánk, hanem előbb az emberre gondolunk, akinek szívében ez az ajándék derűt fakasztott, azután pedig a kor képességeit látjuk benne tükröződni. Ez a tudatosság a művészetben nem okvetlenül szerencsés sugalmazó. A mai iparművészeti törekvésekben amúgy is meglevő túlságos vágy az örökkévalóság jegyei felé egy ilyen történelmi alkalom pompáján kétszeresen felbuzdul arra, hogy reprezentatív legyen. És ha megfigyeljük a maguk összességében a koronázó ünnep iparművészeti alkotásait, akkor azokban sokkal több történeti pátoszt találunk, mint a mának egyszerű iparművészeti elveit: célszerűséget, józanságot, anyagi szépségek érvényesülését. De viszont igaztalanság volna néhány művészlünknek az alkalom kényszerítő gyorsaságával tervezett és készült művét a kor reprezentáló alkotásait illető kritikával fogadni.

A koronázás iparművészete tehát, ha igazolta is azt a feltevést, hogy a mai magyar iparművészekben megvan a képesség: a történeti pompa kereteinek méltó módon való kitöltésére, nem kifejezője, csak sejtetője an-

nak, mi mindent tudtak volna több szervező erő és főleg több idő bőségében iparművészeink mondani. De így is kegyelettel és szeretettel kell közelednünk ama megvalósult alkotásokhoz, melyek e gyönyörű ünnepségnek itt maradt hírmondói.

Textilművészetünk régi gazdagságát a királyné koronázási díszruhájának aranyhímzése káprázatos pompával szólaltatta meg újra. A Mária Terézia korabeli magyar főrangú női viselet hímzéseinek szépsége valóban királynői előkelőséggel újul meg. A helyenként naturalisztikus levél- és lombdíszt, át meg átszöve a régi magyar csillag- és gránátalmamustrás motívumokkal, ahogy kiemeli a pruszlik, a szoknya és az uszály konstruktív vonalait, grandezza adott az Eszterházyak XVIII. századi egyik ünneplője nyomán készült koronázási díszruhának. Az együttes hatás a finom csipkeköténnyel és a fátyollal: egy keleti faj hódolata behéjmezve a selyembe. Ha az ember aprólékosan megnézi, akkor látja csak, hogy az Országos Háziipari Szövetség és a pozsonyi Izabella-Egyesület munkája, minő csodálatos technikai finomságokkal tudta az arany flache- és bouillonvarrást érvényre juttatni. És míg ez a királynői ruha a régi magyar textiliparnak arisztokratikus finomságait elevenítette meg, a magyar népművészetnek bájosan primitív formái szólnak meg a királynének felajánlott halasi csipketarsolyon. Egy olyan népművészeti ajándék ez végre, mely a magyar parasztnak nem legendás fokosát és csikóbőrös kulacsát viszi királyának közelségébe, hanem olyan csipkemunkát, melyben a magyar parasztnak a selyem szálán finomul meg. Tündérmeséket beszélhetne ez a tarsoly maga is az ő királyi gazdáinak azokról a nehéz munkában meggémberedett ujjokról, amelyeket reszelővel kell megfínomítani, hogy érzéseik az ujj hegyén át kézimunkává váljanak. Arról a kalotaszegi párról, melynek körvonalai összefolynak a magyaros virágkelyhek keretével. És arról a kimeríthetetlen gazdagságú népművészeti formavilágról, melynek egy bokrétáját fűzte itt össze egységbe Markovics Mária, a halasi csipkeműhely vezetője.

Ötvösművészetünk ünnepi öntudata szólal meg Zutt R. A. koronázási kelyhében. Egész felépítése, kivitele, anyagi bősége méltóvá teszi arra a szerepre, melyet a hercegprímás neki e mostani és a következő koronázási ünnepségeken szánt. Művészetileg legsikerültebb, bár talán organikusán nem egészen

összeforrott. része talapzata, melyet négy imádkozó, gyönyörűen domborított hátú angyal tart. Maga a kehely az elefántcsontnak, a nemes fémeknek, a drágaköveknek pazar bőséggel való keverése, felül négy színes zománczott éremmel díszítve. A nodusánál levő pelikánok, minden ékköve, minden díszítőeleme mély szimbolikával beszél, együttvéve pedig egy hajdani ötvösművész minden tudását egészen modern koncepcióval engedik megszólalni. Elvitázhatatlanul egy igazi művész alkotása, akinek van bátorsága egyházművészeti stílusoktól függetlenül, a maga mai érzései szerint szólni bele a ritus pompájába. S ha közben megiftasodott is a drága fémek és kövek színakkordjaitól és merész akarattal oda vélt is vinni valamit a magyarság jellemző szimbólumaiból a finoman trébelt kehely felső részébe, így is egy egyéniségét, artisztikus ízlését finoman kifejező elsőrangú művészi emlékekkel gazdagította az esztergomi kincseskamrát. Az ő ötvösművészeti sajátosságainak szinte az ellentétével találkozunk a gróf Bánffy Miklós által tervezett ládán, melyben a királyi párnak felajánlott nemzeti ajándékot helyezték el. Zuttánál minden dekoratív ujjongással csap fel, Bánffynál a konstruktív formák között lezárt mértéktartásban van a hatás titka. Zutt szilajul, báfrán, szinte romantikusan egyéni hanghordozással beszél, Bánffy az empirének tiszteletteljes hagyományával alárendeli magát a célnak, az anyagnak, monumentumot emel a nemzet adakozó géniuszának és nem önmagának. Telcs Ede két sebtében mintázott és önmaga által cizellált anyaga finom dekoratív harmoniába illeszkedik az egész kazettával, melyet megment a túlságos józanságtól és az egészszel ünnepi vonatkozását is megéreztetni.

Mai magyar iparművészetünk képességeiről azonban aligha tudna helyes képet alkotni magának akár a textilművészeti, akár az ötvösművészeti koronázási tárgyak szemlélője. Csupán a koronázás grafikai munkáiról mondhatni el, hogy tükrét adják annak a kultúrfoknak, melyen ma a magyar iparművészet mozog. Túlzás nélkül el lehet mondani, hogy ha a Helbing Ferenc hitlevelét, Falus Elek eskümintáját és Megyer-Meyer Antal iparrajziskolai tanár székesfővárosi hódoló feliratát egy későbbi nemzedék

egy más mellett láthatná, kiolvashatná belőle mindazt, amit a mai magyar művészet a multak hagyományából és a magyar teremtőerő sajátos forrásaiból díszítő stílussá tudott formálni. Helbing munkájáról másutt esik szó. De Falus eskümintája és Megyer hódoló felirata alkalmasak arra, hogy grafikai iparművészetünk e két ünnepi megnyilatkozását szembeállítsuk. Falus impetuózus, bátor, nagylendületű formákban írja meg szövegét, Megyer finoman szinte finomkodva, detailszépségekkel, Falus betűi a színek fürdőjében ragyognak, nemes, pompázó, heraldikus színek ezek, Megyer halk és finoman megtört akkordokkal szól. Falusnál a díszítőkedv, mely a késői reneszansz buja pompáján mámorosodott meg, az ünnepi esküt alkalomnak tekinti a merész fellángolásra, Megyer a régi Corvinákhoz megy finom és nemes hangulatokért, melyeket átszűr magán, mielőtt egy-egy inicialén, keretdíszen érvényesítené. Falus öntudatos, férfias, szinte önmagában diadalmas grafikájával szemben mintha egy klastromi barát szerény, hódolatos, de magyar artisztikus nyencsége állna szemben a Megyer művészi alkotásában. De mind a kettőben egy: a tradicionális erő megéreztetése, a visszaütés az írásművészet ama tisztult, lezárt formáira, melyek a betű és szöveg belső értelmét egyenlő értékű ünnepi köntösbe tudták burkolni. A hódoló feliratot gyöngyökkel, drágakövekkel és Sz. István koronázását ábrázoló plakettel díszített, ezüsttáblás mappa foglalja magában, melynek szabatos ötvösmunkája Bachruch A. gyárában készült.

Bizonyos, hogy a magyar iparművészet a koronázás egyházi és közjogi rekvizitumai között is tisztességes alkotásokkal tudja a maga életrehivatottságát igazolni. A hierarchikus művészet csillogó ereklyéi közt a mának demokratikus áramlatait jelképezi. Szigorú mértékkel, rideg tárgyilagossággal nézve is el lehet mondani, hogy ez a mi nemzedékünk, mely a szürke mindennapos élet ezerféle ipari munkája számára gondoskodik nemes formákról, akkor is megállja helyét, ha történeti ünnepség rendezőmunkájába kell illeszkednie. A nagy, szenvedélyes gesztusoknak nem úgy ura többé, mint azok az évszázadok, melyek királyi vigasságokat láttak, de meg tudja éreztetni fájának erőforrásait és kevésbé szépségeit.

